

BOLINTINEANU, UNDER THE INFLUENCE OF “CONTEMPORARY PARNASSUS”

Adrian Petre Popescu

Assoc. Prof., PhD, “Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Undoubtedly involved in the forty-eighters movement, Bolintineanu, under the influence of “contemporary Parnassus” cultivates a type of poetry included in the neo-Latin current, mostly French. The reforming position displayed by Bolintineanu in literature also has reverberations in terms of doctrine and politics, where he pleads for new laws to ensure and maintain freedom. Under these circumstances, he takes part at Bucharest to the act of “The Unification of Romanian Principalities”, and possibly from the reasons he accepts to manage the newspaper “Dâmbovița” which he makes available to the ideal of unity. The desire to change the society’s mentality is so big that Bolintineanu prefers to occupy a diplomatic position of “minister without clothes”, rather than holding respectable functions, ridiculizing the race for jobbery, “the lack of patriotism characteristic to both the large and small landlords”, but also to “the rising bourgeoisie”. The novel “Willing fools” comes to support the premises of national revival expressed by Bolintineanu which, in order to reach his belief resorts to historical evocations and Masonic revelations with actors/characters with conspiratorial names involved in a fierce debate on a “national and democratic revolution”, conclusions approaching: “the country’s autonomy, equality of all Romanians before the law”. With this esoteric manual, Bolintineanu receives the third rank in the lodge “Star of Danube” in Bucharest, which he leaves in 1864 to become member of the “Brotherhood Lodge”.

Keywords: patriotism, democratic revolution, unity, Romanian Principalities

1. INTRODUCERE

Dimitrie Bolintineanu (născut în 1819 [1825 după alte surse] la Bolintin-Vale, decedat în 20 august 1872, la București) rămâne un model al „scriitorului cel mai caracteristic” pentru epoca agitată de „pasiuni politice puternice” în care a scris, moment care a impus acestui scriitor supravvalorificat, „un ideal străin de artă”, fapt ce nu l-a împiedicat pe Bolintineanu să concureze puternic „regalitatea” lui Alecsandri. Până la jumătatea veacului al XIX-lea, literatura noastră a rămas în seama unei boierimi înimoase, de o largă educație, ajunsă la „cea mai înaltă treaptă socială” (Lovinescu, 1997, 176.), care s-a străduit să se implice în „redeșteptarea culturală” a naționalității române, asemănată de Bolintineanu cu „o auroră după o lungă noapte”. Debutul în volum (1847) al lui Bolintineanu, ca și cel al congenerului său Bolliac, de altfel, stă sub semnul unei poezii capabile să „primenească mentalitățile” și să „reformeze întreaga societate” românească pe care literatura vremii se simțea datoare să o așeze „pe baze noi”. D. Popovici observă cu justete că Dimitrie Bolintineanu aducea în atenția cititorilor un gen de poezie „care trăda o participare mai activă la mentalitatea epocii”: este vorba despre „balada istorică, inițiată pe latura cea mai accesibilă poetului din acele timpuri:

cea galantă”. Copist la Ministerul de Externe, primește concediu de la George Bibescu, cu apostila domnitorului: „Văzând speranțele mari ce dă acest june”, moment după care este „ridicat în rag de pitar, pentru merite literare.”(Ibidem.). Format încă de la vârsta de 20 de ani în spirit occidental, și făcând parte din societatea secretă „Frăția”, ajunge la Paris în calitate de bursier al „Asociației literare”(Cioculescu, 1987, p.92.), de unde Bolintineanu se implică fără ezitare în mișcarea pașoptistă.

2. PARNASUL CONTEMPORAN

Sub influența „Parnasului contemporan” cultivă un gen de poezie inclus în curentul neolatin, în speță francez, așezându-se în tradiția lui Alecsandri, Eliade Rădulescu, Cîrlova. I Rechemat în țară de împrejurările din 1848, se implică în editarea ziarului „Poporul suveran”. „Machedoneanul” care oferă limbii române ceva din vocabularul macedo-român e frământat de gândul că un popor – precum cel al românilor – aruncat între neamuri străine trebuie să aibă o puternică „conștiința a naționalității sale ca să nu se mistuie între ele.”(Cioculescu, op.cit., p.103.) Bolintineanu era atât de atașat idealurilor de uniune din timpul revoluției încât atunci când aflase că guvernul provizoriu fusese arestat, „se urcă într-o birjă și silea vizitiul să intre în curtea palatului (Ghica, 1959, pp. 39-41). În urma ciocnirilor de la Dealu Spirii va fi arestat, apoi obligat să plece într-un exil de durată la Paris. Făcând parte din grupul foștilor revoluționari de care se temea „Înalta Poartă”, nu îi este permis să se reîntoarcă în țară nici atunci când primește o invitație oficială din partea domnitorului Grigore Ghica, pentru a prelua o catedră de literatură la Universitatea din Iași.

2.1. Transcrieri lirice

Între anii 1845-1850, perioadă în care se dovedește un acerb militant pentru eliberarea Țărilor Române de sub tutela turcă, îi apar „transcrieri lirice” în care sunt însumate sentimente legate de emanciparea românilor. Astfel, în poezia „Plângerile poetului român” invocă importanța prezenței unui inițiat ca singură persoană în stare a trezi locuitorii din adormirea robiei, și care și-ar putea asuma misiunea redeșteptării spiritului adormit al libertății: O, pentru ce, poete, în cânturile tale/Tu plângi această țară în care te-ai format? [...] /Nu vezi locuitorii cât sunt de mulțumiți? /Că nimeni nu se plânge de zile dureroase [...] /Aici pământul nostru e binecuvântat, /El varsă râuri d-aur; dar îți voi spune ție /Lipsește libertatea, și tot e întristat. (Bolintineanu, 2001, p. 77). Aria tematică abordată de scriitorul român se înscrie în sfera „preocupărilor inițiatice” practicate de teosofi și francmasoni, o preocupare vizibilă în cazul lui Dimitrie Bolintineanu prin predilecția pentru epopee. De altfel, se pare că Bolintineanu trăiește cu sentimentul că menirea lui este de a reface prestigiul național îmbogățind literatura română cu o epopee istorică. Așa după cum precizăm, în procesul de decriptare a fațetei legendare a francmasoneriei prin prisma spiritualității românești, un punct de sprijin ni-l oferă „mitologia literaturizată”, proces generat și realimentat, așa cum o probează D. Bolintineanu de/prin patriotismul sincer și adânc al scriitorilor români francmasoni. Din cele prezentate s-a putut observa că în acest proces de literaturizare a mitologiei, realizarea unei epopei naționale fusese „visul” neîmplinit a lui Gh. Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi etc. dar o zână rea o împiedicase să apară: Ștefaniada lui Asachi fusese distrusă, se spune, de focul din 1827; Ștefaniada lui Negruzzi dispăruse de asemenea în chip misterios, iar avântul epic al lui Heliade fusese sugrumat de aflarea unui document inoportun, care făcea ca Mihaiada să fie părăsită abia începută. Mai puțin îndreptățită decât toate acestea să existe, nici un cataclism nu s-a abătut totuși asupra Traianidei și n-a distrus-o. Exerciții pregătitoare făcuse [Bolintineanu] scriind Andrei sau luarea Nicopolei și mai cu seamă Sorin sau tăierea boierilor, poemă al cărei început se fixează sub influența lui Faust. (Popovici, 1972, pp. 293-294)

2.2. Mitologia populară

Dincolo de inerentele stângăcii prin care luăm act de certe devieri de perspectivă, potrivit cărora dacii lui Bolintineanu ni se arată mai curând niște sibariti horatieni patronați de Eudochia, soața lui Zalmoxis și „zeița amorului liber”. Aceasta, din protectoarea dacilor (din primele variante) devine, spre finalul epopeii, o dușmană a lor. D.Popovici, G. Călinescu ș.a.m.d. îi imputau lui Bolintineanu „lipsa totală de intuiție a istoriei”, contradicții generate de superficialitate și grabă în redactare și de o „statornică falsitate a tonului”. Năzuind să creeze o mitologie a dacilor, Bolintineanu nu ezită să apeleze și la diferite surse și motive din mitologia populară, sau creează el însuși mitologii în spiritul celor eline. Se poate lesne observa cum se produce această denaturare, dacă ne referim la „construcția” celor doi eroi ai „Traianidei” lui Bolintineanu: Zalmoxis și Eudochia. Referindu-se la „mitonimele dace”, Mircea Vulcănescu semnala intersectarea a două aspecte ale „onomasticii divine la daci”: pe de o parte, „istoria mitizată” a unor mari preoți, profeți, regi zeificați, iar pe de alta, „mitologia istoriată”, cea a „cuceririlor indiscutabile a panteonului dac în opinia culturală a grecoromanilor, cele mai elevate popoare ale antichității europene, a căror mitologie devenise un bun comun cultural din care au fost liberi să se înfrupte și pașoptiștii francmasoni români. Cât de mult se va abate Bolintineanu de la chthonismul lui Zalmoxis, ca zeu al pământului, al morții și al nemuririi, se va putea constata din punerea alături cu varianta mitologic-literaturizantă a lui Bolintineanu. În „Traianida” Zalmoxis este o variantă a lui Zeus. Așa că îl vom recunoaște în scene în care „prezidează adunările zeilor”, are „neînțelegeri cu Eudochia, o variantă convenționalistă a Herei, care l-ar trăda pe Zalmoxis cu dacul Oneu, cel îndrăgostit de sora lui Decebal. Și pentru ca abaterea să fie și mai evidentă, vor fi introduși în scenariul mitologizant o serie de entități prefabricate: Cosânzeana, Făt-Frumos, ursitoarele etc. cu atribute mai apropiate de varianta lui Aron Densusianu. Cosânzeana lui Bolintineanu are „atribute nedefinite” apropiindu-se de etimonul „consens” (sfătuitor, consilier divin), titlu particular ce se atribuia celor 12 „zeițăți de sfat din Olimp”, din care făcea parte și Diana, al cărei model se suprapune cu varianta românească din „Traianida”, Cosânzeana. Dar cea mai gravă abatere se poate observa din indecizia masonului Bolintineanu în definirea acțiunii umane, eroii lui fiind construiți din „bucăți disparate, a căror natură diferită nici o alchimie poetică n-o poate aduce la unitate” (Popovici, op. cit., p. 295). Este un prim avertisment cu privire la ceea ce se poate întâmpla atunci când anumite trasee masonice sunt prost încercate. O dovedește statuia sibaritică a regelui Decebal devenit, din erou „tăiat din negură și fabulă, proiectat pe muntenești vârfuri” un amant comun al Tiliei. Sau pe altă axă, Lazeea, sora lui Decebal, „cu apetituri de Clorindă”, care în „economia totalului” epopeic ar fi trebuit să personifice castitatea și eroismul, iar prin destinul său unul dintre cele mai tragice momente ale „Traianidei”.

2.3. Misterele Francmasoneriei

Studiind și „valorile stilistice” folosite în creația lui Bolintineanu, constatăm că acesta utilizează în aceeași manieră proprie și metaforele, care se văd legate de Misterele Francmasoneriei: „În noapte aurora luce”; De rugină-l scutura / Ca laptele îl făcea / Ca soarele strălucea”; „Ca un glob de aur luna strălucea” ș.a.. Aceste referiri repetate la lună și soare (simboluri geometrice ale cercului), care au echivalența tridimensională în forma globului / sferei, sunt recunoscute în viziunea poetică a lui Bolintineanu sub „o sferă cerească”. Prin cele două corpuri cerești ne sunt induse percepții legate de atotprezența divină / Dumnezeiască – o metonimie a luminii provocate de soare. Prin acest efect de inversare a abstractului prin concret Bolintineanu oferă receptorului posibilitatea de „a traduce realități în limbă sau deduceri din limbă a realității la care aceasta se referă” (Segre, 1986, p. 183). Ca atare, în reprezentarea lumii folosește în texte simboluri, referirea sa la misterele celor șapte arte și științe libere, „pentru care Cicero îndemna ucenicii la studiu minuțios”, fiind evidentă. (Mackey, 2008, p. 213). Paralel cu această preocupare, Bolintineanu, cel preaplin de viziuni politic-revoluționare și de idei poetice, aduce în literatura noastră „decorul Orientului mirific” (Negoïțescu, 2002, p. 72.), un spațiu de care se simte legat spiritual pe linie masonică. Exilul – ca urmare a participării la

Revoluția din 1848 – îi oferă prilejul inițierii prin călătorii: iarna în Balcani, pe Dunăre și în Bulgaria (1851-1852), primăvara în Palestina și Egipt (1853), vara în Macedonia (1853), în Asia Mică (1854) și în Moldova (1857). Meditațiile pe care i le-au prilejuit aceste călătorii le regăsim în cele cinci volume ale memorialului său de călătorie. După cum semnalau și D. Popovici, G. Călinescu, Paul Cornea sau mai recent Gh. Manolache, descrierile de călătorie erau „un articol la modă” în literatura română fiind abordate fie parodic, așa cum se poate observa din rigoșul la „Însemnare a călătoriei mele”, a lui Costache Bălăcescu prin „Relația voiagiului meu ce am făcut cu tata pe deal” (1845), fie la modul serios, după cum o probează „O călătorie la Constantinopol” (1844) de Th. Codrescu, „Suvenir și impresii de călătorie în România, Bulgaria și Constantinople” (1858) de D. Ralleti, „Călătoriile” lui V. Alecsandri (1855) sau cele ale lui D. Bolintineanu. Să nu uităm că în secolul al XIX-lea scriitorii români erau fascinați de universurile lumii orientale și balcanice. Volumul „Călătorii la Ierusalim și Egipt” reunește pagini din istoria ținuturilor străbătute, scriitorul oferind, precum într-un consistent „raport diplomatic”, date despre atmosfera acelor timpuri, despre cele mai vechi legende ale locurilor, despre viețile sfinților și ale împăraților ce au trăit aici, fără să neglijeze referirile explicite la islam, la vechile tradiții privind profețiile lui „Muhammad”, un cadru din care nu lipsește relatarea despre minunea aprinderii luminii de la Sfântul Mormânt, despre fanatismul creștinilor și al musulmanilor. Bolintineanu are relatări bine documentate și despre personalitățile musulmane pe care le întâlnește în voiaj, considerate persoane tolerante, care înțeleg că „oamenii sunt împreună călători prin viață” pentru instaurarea unei armonii interetnice și interreligioase, sublinieri apropiate preceptelor masoneriei speculative, formulate ca limbaj al „științei moralității”. În acest jurnal, scris înainte de secularizarea lui Cuza, Bolintineanu trece în revistă și veniturile Sfântului Mormânt, care ajung aici din Principatele Române și nu numai, considerând că, în ordinea însemnătății, cele mai consistente sunt daniile venite dinspre Țările Române, fapt care, firește, îl revoltă peste măsură.

3. LINIA DIPLOMATICĂ

La fel de valoroase pe linia „diplomatică” sunt și lucrările de memorialistică, din care se desprinde „Cuza-Vodă și oamenii săi”, la care am adăuga și romanul politic „Doritorii nebuni”, o adevărată disertație asupra generației de la 1821 (cu trimiteri la Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu) și a celei de 1837 (cu aluzii la schisma dintre Heliade Rădulescu și Ion Câmpineanu pe tema adaosului la „Regulamentul Organic”). „Călătorii în Palestina și Egipt”, „Călătorii în Asia Mică”, fără de care romanul „Conrad” n-ar fi fost cu puțință, sunt considerate de D. Popovici puncte cardinale în resurecția temelor și în desfășurarea unei „întârziate literaturi preromantice”. „Din aceste regiuni avea să pornească, cu Mortua est, zborul puternic al lui Eminescu” (Popovici op. cit., p.319), „Călătoriile” lui Bolintineanu contribuind esențial la „crearea atmosferei poetice în care își făcea ucenicia, influențată de poezia lui Bolintineanu, Mihai Eminescu” (Ibidem., p.326). Postura reformatoare pe care Bolintineanu și-o dorește în literatură are reverberații și pe linie doctrinar-politică, el arătându-se convins de necesitatea votării unor legi noi menite a garanta și a menține libertatea. În baza acestui mesaj, construit pe un fundament liric, Bolintineanu nu putea să nu fie „curtat”, în calitate de redactor de publicații ca „Eumenidele” sau „Poporul suveran”, gazete care îmbinau fericit politicul cu literatura. După unsprezece ani de peregrinări, în care reușește să publice poezii și impresii de călătorie, la intervale regulate, Bolintineanu participă în București, la actul Unirii Principatelor Române. Preluând și conducerea gazetei „Dâmbovița”, o pune în slujba idealului unionist încă de la primul număr (apărut la 11 octombrie 1858). Ca un efect imediat, în paginile acesteia se vor rezerva „redacționale” referitoare la importanța alegerii lui Alexandru Ioan Cuza în calitate de domnitor al Munteniei. În numărul 31 al publicației amintite, chiar Dimitrie Bolintineanu face următoarea precizare: Printr-această faptă (unirea) se constată că dacă frații noștri de peste

Milcov au dat exemplul de sentimente patriotice antice, românii de dincoaci de Milcov au răspuns cu aceeași mărire. Demni frați de a fi uniți, ei au dovedit [...] încă o dată într-această luptă nobilă și sublimă de cele mai rare sacrificii și abnegații. (Virgolic, 1987, pp. 13-16) Dorința implicării în schimbarea de mentalități este așa de mare încât Bolintineanu va refuza funcția de efor al Spitalelor, apoi calitatea de membru în Comisia Europeană a Dunării (o postură diplomatică), pe considerentul că nu putea admite concilierea și nici compromisurile. Ulterior, în 1862, va fi cooptat în Guvernul lui Mihail Kogălniceanu, unde ocupă funcția de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, pentru ca după numai un an să demisioneze pentru a fi numit de către domnitorul țării membru al Consiliului de Stat. În ultimii ani de domnie, Alexandru Ioan Cuza se afla sub influența totală a camarilei sale, pe care Dimitrie Bolintineanu o numea „o camarilă de femei”, pentru că, deși se compunea din bărbați, aceștia erau conduși din umbră de femei, într-un context de complicitate suverană, nu o dată legată istoric de domnitor: După 2 mai avurăm o camarilă de femei. Curtea avea favoriți, miniștrii aveau asemenea, prefectii aveau asemenea, subprefectii aveau asemenea; acești favoriți erau uleiul care ungea roatele machinei regimului. (Bolintineanu, op.cit., p.356.) Ieșiți de sub orice control, într-un stat cu regim personal, membrii camarilei operau constant cu principalul instrument al oricărui grup de favoriți: corupția; aceasta fiind, de altfel, și concluzia finală a lui Bolintineanu. Dimitrie Bolintineanu „fost ministru fără haine (Păcurariu, 1965, p.37.) chiar dacă setânguie patetic în fața vieții, căreia îi înalță adevărate imnuri, nu evită să observe, din aceeași realitate a vieții, goana după căpătuială, pe care o satirizează, mai ales că are să constate cu stupeoare că: „lipsa de patriotism caracterizează nu numai, boierimea mare și mică, ci și burghezia care se ridică” (Ibidem, p.73.). În ceea ce ne privește, dincolo de rezervele provocate de receptarea entuziastă a contemporanilor și de „taxarea” exagerată a urmașilor, se pot aduce amendamente opiniei lui Nicolae Manolescu, potrivit căruia „Bolintineanu este cel mai plat didactic, cel mai plicticos documentar dintre toți călătorii noștri din secolul trecut”, iar în ceea ce privește „digresiunile istorice” văzute ca „ghiulelele de tunare a scriiturii” (Manolescu, 2008, p.211) Gh. Manolache avansa ipoteza că D. Bolintineanu se cere a fi revăzut din perspectiva și cu instrumentarul optic al historismului programatic al anilor 1848, poezia lui cu subiect istoric fiind dependentă, pe lângă anumite obligații pe care le presupuneau „funcțiile”, de un anume refren politic. Cât despre „libertățile manifeste” pe care Bolintineanu și le-a permis, acestea se întrevăd în poezia exotica și în balada fantastică. Într-adevăr, pe alocuri, poezia și proza lui Dimitrie Bolintineanu sună vetust, chiar dacă am aminti de creații precum: „Florile Bosforului”, „Legende istorice”, „Macedonele”, epopeile „Conrad” și „Traianida” sau romanele „Manoil” și „Elena”. Dincolo de aceste amendamente, considerăm și noi că talentul poetului nu și-a găsit terenul propriu nici în elegie, deși își datorase întâiul succes răsunător acesteia. „Structura” lui instabilă este mai „vizibilă sub unghiul viziunii poetice” (Cioculescu, op.cit., p.95.) pe care o descoperim captând universul și transpunându-l în cântări perpetue, printre acestea numărându-se și poemele de inspirație religioasă. În ele ni se arată „machedonul”, autor al unor texte de autentică meditație creștină, cum ar fi: „Fecioara Maria”, „La Dumnezeu”, „La Iisus pe cruce”, remarcate, printre alții, și de către Ion Negoitescu. Cu certitudine poezia „Fecioara Maria” este o transcriere specială: „Se înalță în azur/ Într-o ceață argintoasă / Cu flori d-aur împrejur”, în care Bolintineanu demonstrează că este un „afin ezoteric”, care ne transpune într-un act de reflecție asupra participării cosmice la „acte divine”. Merită insistat și asupra romanului „Doritori nebuni”, un roman în care nu se mulțumește doar să pună în valoare premisele redeșteptării naționale, recurgând la evocări istorice și la dezvoltări masonice. Eroi acestui roman sunt protagoniștii „Lojii masonice Regenerațiunea”, personaje care deși poartă nume conspirative sunt ușor identificabile, evident cu sprijinul autorului. Astfel, aflăm că: Dem, Poetul este Dimitrie Bolintineanu; Vel – Nicolae Bălcescu; Luț – Costache Bellu; Edem – Eliade Rădulescu; Cheren – Iancu Văcărescu; Radoți – Grigore Rădoșanu; Els – Christian Tell; On – Ion Deivos. (Bodea, 2004, p.538) Dimitrie Bolintineanu, pe parcursul romanului, implică

aceste personaje într-o discuție acerbă despre o „revoluțiune națională și democratică”, în care debaterile converg spre „autonomia țării, egalitatea tuturor românilor înaintea legilor și lupta tradițională, lupta cea mare moștenită de la străbuni” (Bolintineanu, op.cit., pp.78-79), din care nu lipsesc îndemnuri patriotarde, în formule militant-revoluționare: Vino cu noi, nu te da înapoi. Dumnezeu a pus în tine spiritual său, te-a însemnat să fii o piatră din templul ce are să se rădăce. (Ibidem.) Prin „templul” invocat în text scriitorul face o referire discretă asupra structurii confreriilor. În plus, avem transpuse în roman și câteva crâmpoie din „inițierea masonilor”, precum rezultă și din următoarea replică a personajului Cheren, alias Iancu Văcărescu: Oare tu tremuri în față cu pericolul? Zidarii nu se tem de nimic și nu cruț nimic ca să meargă pe calea adevărului. A urmat o altă probă în care candidatul trebuie să meargă printr-o galerie strîmtă și întunecată la capătul căreia se afla o scară al cărei căpătîi era în aer, prilej de a verifica putința candidatului de a înfrunta vrăjmășiile lumii. (Bolintineanu, 1869, p.168.) În același „context masonic” sunt prezentate „întimități relaționare” din cadrul lojii, descrise prin intermediul personajului Dem, o variantă a lui Eliade Rădulescu, care în fața alegerii de a intra în Societatea își pune zeci de întrebări dacă oamenii în slujba cărora s-ar pune sînt de bună credință, dacă convingerile lor vor aduce îmbunătățirea situației celor mulți, dacă a conspira este totuna cu a lovi din umbră, dacă scopul acelei Societăți va fi Evanghelia viitorului, dacă nu contravine acțiunii revoluționare³ Personajul este convins că „omul luminat” are o misie frumoasă în viață; are o datorie către societate, către omenire, așa cum o sugerează Masoneria albastră pentru care „a sprijini patria, libertatea, este o idee frumoasă; a sprijini dreptatea este o idee sublimă; dreptatea nu este numai dreptatea relativă, este o dreptate absolută”. Pentru că, în sfera idealismului și a opțiunilor masonice cu privire la „înstrăinarea”/degradarea „ideii absolute”, „este o trădare a rămăneia în urma celorlalți, trădare contra tuturor ce au voința mea.” (Ibidem). Cu un astfel de „manual esoteric” nu este de mirare că în anul 1859 Bolintineanu primește gradul al treilea în cadrul „Lojii Steaua Dunării” din București, pe care o părăsește în 1864 pentru a deveni membru al „Lojii Frăția”. Poate și din acest motiv Bolintineanu ni se pare cu mult mai interesant ca personaj de epocă decât în rolul de scriitor, biografia fiind o soluție salvatoare prin transcrierea/literaturizarea experienței social-politice. În această categorie se înscrie și poemul îndreptat împotriva „loviturii de la palat”, prin care Alexandru Ioan Cuza a fost înlăturat de la domnie, prilej pentru Bolintineanu de a așterne următoarele versuri sarcastice: [...]Un tron nu se-ntărește cu bande de tâlhari. [...]Oh! Domni! Alegeți oameni cu care guvernați Din oameni cu virtute, din oameni luminați! [...]Un edificiu ce șade pe slabe fundamente Nu poate să reziste la crude-evenimente. Un tron se pierde dacă el chiamă să-l ajute Aceste elemente sărace de virtute. Prin oameni de principii se întărește-un tron. Prin oameni de favoruri se pierde orice domn. Din 1866, când Bolintineanu a decis să se retragă din viața publică, și până la moartea sa survenită pe 20 august 1872, „faima” i-a dispărut total la „bursa literară”, poetul rămânând robul unei singurătăți apăsătoare. Cezar Bolliac propune să i se acorde o recompensă națională; propunere neacceptată. Rămas „sărac lipit pământului”, „frații” încearcă să-l ajute. Astfel, când Bolintineanu este silit să își scoată biblioteca la licitație, Costache Negri și Vasile Alecsandri, ca vechi și devotați confrăți, o vor cumpăra lăsând-o în continuare în posesia confratelui năpăstuit de soartă. Așa cum putem observa și din cele prezentate de Gh. Manolache, referitoare la Anton Naum, astfel de gesturi se practicau de regulă între frați. În ceea ce privește încadrarea lui Bolintineanu în aria de cuprindere a egegorului intermediar românesc, „prin progresismul politic”, precum și prin interesul său față de cultura și valorile poporane, acesta „se situează pe aceeași linie cu scriitorii moldoveni de la „Dacia literară.” (Cioculescu, 1985, p. 104).

CONCLUSIONS

Asupra progresistului epocii și asupra teoreticianului romantismului revoluționar Cezar Bolliac „o uitare nedreaptă s-a întins”. Într-un autentic exercițiu de admirație, subliniindu-i

calitatea intelectuală, formată la școala francmasonilor, G. Călinescu se întreba retoric: Dar ce n-a citit Bolliac? E o bibliotecă universală a lui Eliade întrupată. Știa italienește și englezește și avea cunoștință, oricât de superficială, de Pope, Dryden, Milton, Samuel Butler, Chatterton, Spencer, Rushworth. Printre francezi, ședea în frunte Voltaire, din ale cărui poezii extrăgea un motto. În 1863 inaugura un „jurnal portativ” Curiosul, din care nu putu tipări decât trei numere, unde se găsește o traducere din Corinna D-nei de Stäel și alta în proză de Manzoni (Cinque maggio).(Călinescu, 1982, p. 247). Alături de tot ceea ce presupune o atare „companie masonică” prin care i se girează profilul spiritual, G. Călinescu va mai adăuga o serie de curiozități cum ar fi: pasiunea secretă pentru arheologie (persiflată de Al. Odobescu în „Fumuri arheologice scornite din lulele preistorice”) și implicarea în „toate asociațiile conspirative” și/sau culturale, în „Societatea filarmonică”, în „Frăția” (1843), iar din 1859 în „Loja Steaua Dunării”, „combătând, agitându-se, pentru care lucru și suferi închisoare în 1840-1841, când cu complotul împotriva domnului, deși era praporcic amintit ca atare din 1838 și pomojnic la masa rangurilor din Secretariatul statului”(Ibidem.) și, am mai adăuga noi, căderea sub ispitirea idealului socialist, de dinainte de la 1848. Dar, cum bine observau G. Călinescu, D. Popovici etc. pe atunci „toți erau exaltați”, Bolliac ajungând, cu vremea, la o „serioasă revizuire a concepției și atitudinii sale politice. Cert este că, în 1859, Cezar Bolliac afirma că nu admite „republicanismul”, „socialismul” și nici „comunismul, mai cumplit decât socialismul”. Dacă ar fi să-i dăm crezare lui G. Călinescu, nu se verifică insinuarea lui Heliade cum că distinsul Bolliac ar fi fost un „revoluționar absolut”, un categoric „om de stânga” pe considerentul că ideile și „faptele lui sunt exact acelea ale lui N. Bălcescu, al cărui prieten este”(Călinescu, op. cit., p. 248). Revoluția îl găsește ca vornic al Capitalei și împreună cu frații are misiunea de a ridica tabacii și mărginașii Bucureștiului. Acest fapt îi va aduce exilul unde, „îl surprindem cu mare trecere în diplomație revoluționară”, pe lângă Bălcescu, alături de care semnează, „ca delegat special al emigrației române”, la Szeghedin, „Proiectul de pacificare între maghiari și români. După cum afirmam referitor la relația dintre masonii Bălcescu, Tell, Bolliac, pe de o parte, iar pe de alta, confrății Iosif Bem și Kossuth Lajos, lojile francmasonice s-au implicat într-o apropiere strategică între liderii revoluționari. Prezența lui Bolliac, apreciat de revoluționarii transilvăneni pentru editarea ziarului „Espatriatul”, în care se milita pentru prezentarea mișcărilor revoluționare ca războaie de eliberare națională, mizându-se pe o apropiere între români, macedoromâni, sârbo-croați și maghiari, nu va trece ca un fapt obișnuit. Sunt voci, atât românești – Heliade și Ghica – cât și maghiare, care l-au suspectat pe Cezar Bolliac de faptul că ar fi câștigat simpatia și încrederea lui Bem, căruia îi dedicase în iulie 1849 poezia „România solidară”, fiind implicat într-o afacere necurată cu diamante și piteni de aur, „fără dovezi pipăite” însă. Ion Ghica și liberalii în special s-au folosit de acest episod cețos solicitându-i demisia din postul de membru al Curții de Apel (1860) și demiterea din funcția de director general al Arhivelor Statului (1866). Atracția francmasonică a „visurilor cosmopolite” se poate decupa dintr-un articol, publicat în „Foaie pentru minte, inimă și literatură” (1846), dedicat poeziei, prin care Bolliac aspiră al idealul comun al pregătirii tuturor popoarelor pentru aderarea la „ideea frăției generale, la ideea de cosmopolitism, ca ultimul ferice al locuitorilor globului”. În plan literar se recunoaște faptul că Bolliac privește romantismul din unghiul preocupărilor lui sociale, inspirate de urmașii lui Saint-Simon, determinând în manieră proprie coordonatele flexibile prin care „noua mișcare se îndruma către Realism”: Poezia trebuie să se adapteze la rândul său epocii, devenind „filosofică, socială, umană și politică”, evitând fabula și îndrumându-se spre o direcție „pozitivă” și „reală”.[...] poezia are așadar de realizat un program social care, în complexitatea lui, trebuie raportat la socialismul utopic al lui Charles Fourier, veche și puternică autoritate în Țara Românească. Delegat de G. Călinescu ca deschizător al plutonului poezilor mărunți, „patrioți și unioniști”, fără ca opera lui să se ridice la nivelul „marei arte”, Cezar Bolliac instituie „primul program romantic din istoria ideilor estetice la români”.

BIBLIOGRAPHY

1. Eugen Lovinescu,(1997), *Istoria civilizației române moderne*, ediție și studiu introductive de Z. Ornea, Editura Minerva, București.
2. Șerban Cioculescu,(1987) *Ion Ghica inedit, Varietăți critice*, Editura Minerva, București.
3. Șerban, Cioculescu, (1950),*Ion Ghica, Documente literare inedite*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București.
4. Dimitrie Bolintineanu,(2001) *Legende istorice, Plângerile poetului român*, Editura Litera Internațional, București-Chișinău.
5. D. Popovici, (1972), *Romantismul românesc, ediția I*, Editura Albatros, București.
6. Cesare Segre, (1986), *Istorie. Cultură. Critică*, traducere de Ștefania Mincu, Editura Univers, București.
7. Albert Mackey, (2008), *Legendele,miturile și simbolistica Francmasoneriei*, traducere de Walter Fotescu, Editura Herald, București.
8. I. Negoitescu,(2002) *Istoria Literaturii Române (1800-1945)*, Editura Dacia, Cluj- Napoca.
9. Teodor Vîrgolici, (1987), *Martor și cronicar al Unirii. Dimitrie Bolintineanu*, în: Magazin Istoric, Nr.1.
10. Dumitru Păcurariu, (1965),*Ion Ghica*, Editura pentru Literatură, București.
11. Nicoalae Manolescu,(2008) *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură* Editura Paralela 45.
12. Cornelia Bodea,(2004), *Fața secretă a mișcării prepașoptiste române. Unitatea națională*,Editura Academiei Române, București.
13. Dimitrie Bolintineanu, (1869), *Domnii regulamentari și historia celor trei ani de la 11februarie pînă astăzi, ediția a III-a revăzută și adăugată*, în: Viața lui Cuza– Vodă, Memoriu istoric, Librăria George Ioanid, București.
14. Șerban Cioculescu, (1985)Vladimir Streinu, Tudor Vianu, eds., *Istoria Literaturii Române moderne*, Editura Eminescu, București.
15. George Călinescu, (1982) *Istoria Literaturii Române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București.